PERHEPAKETTI
2023

Kristillisdemokraatit
Kristdemokraterna

Sisällys

1. Johdanto 3

2. Hyvällä perhepolitiikalla tukea arkeen 4

3. Perhepalvelut kuntoon 6

4. Joustoa ja valinnanvapautta hoitoratkaisuihin 8

5. Koulu kodin tukena kasvatuksessa 10

6. Perheystävälliset työmarkkinat ja toimeentuloa työnteosta 12

7. Sukupolvien Suomi 14

KUVAT: UNSPLASH, S. 14 ISTOCK

1. Johdanto

Perheet ovat yhteiskunnan keskeisin yksikkö. Perheiden hyvinvointi luo pohjan koko yhteiskunnan hyvinvoinnille ja siksi vanhemmuutta ja koko perheen hyvinvointia on tuettava.

Vaikka valtaosa suomalaisista lapsiperheistä voi hyvin, jäävät ääripäät yhä kauemmas toisistaan ja huonosti voivien lasten ja nuorten joukko voi yhä huonommin. Oppimistulokset ovat viime vuosikymmenen aikana heikentyneet ja koulutustaso laskenut – emmekä voi enää Pisa-tutkimuksilla ylpeillä. Perheiden rikkinäisyys, ohuet tukiverkostot, vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat, vanhemmuuden rajattomuus, työpaineet tai taloudelliset haasteet heikentävät lasten hyvinvointia. Samalla perheiden saamat ennaltaehkäisevät palvelut ovat riittämättömiä eikä apua saada ajoissa.

Tarvitsemme lapsimyönteistä ilmapiiriä ja pitkäjänteistä perheitä tukevaa politiikkaa. Kaikessa päätöksenteossa on huomioitava vaikutukset lapsiin.

KD:n tavoitteena on Suomi, jossa:

- on lapsi- ja perhemyönteinen ilmapiiri
- tulevaisuuteen uskalletaan luottaa
- apua on tarjolla, kun sitä tarvitaan
- ongelmien kanssa ei jäädä yksin
- perheissä voidaan hyvin

2. Hyvällä perhepolitiikalla tukea arkeen

Perhepolitiikan on oltava kokonaisvaltaista eikä vain pelkkien lakisääteisten palveluiden tarjoamista. Suunnanmuutos syntyvyyden roimaan laskuun ja perheiden aseman parantamiseen yhteiskunnassa vaatii käännettä monella saralla. Tarvitaan panostamista työllisyyteen ja koulutukseen, perheiden valinnanvapauden edistämistä ja yhteisöllisyyden lisäämistä, palveluita matalalla kynnyksellä sekä tukea erilaisiin elämäntilanteisiin ja huoliin taloudellisesta tilanteesta. Ja paljon, paljon muuta.

Tarvitsemme asenneilmapiiriä, jossa lasten saaminen ja perheen perustaminen nähdään ja koetaan positiivisina asioina. Lapsiperheiden asemaa ja valinnanvapautta vahvistavilla ratkaisuilla voidaan lisätä perheiden uskoa omaan selviytymiseen ja mahdollistaa lapsihaaveiden toteuttaminen. Panostaminen lapsiin ja perheisiin on investointi tulevaisuuteen.

Viimeaikainen elinkustannusten nousu niin liikkumisen, asumisen kuin ruuankin kustannusten osalta haastaa monien perheiden talouden entisestään. Perheiden toimeentuloa on parannettava ja erityisesti akuutin kriisin keskellä on kohdistettava perheille tukea.

Opiskelun ja perheen yhdistäminen on tehty Suomessa hyvin vaikeaksi ja taloudellisesti erittäin haasteelliseksi. Yhteiskunnan pitää tukea enemmän opiskelevia perheitä ja näin mahdollistaa perheen perustaminen jo opiskeluaikana. Samalla helpotettaisiin nuorten naisten siirtymistä työelämään opintojen jälkeen, eli parannettaisiin työelämän tasa-arvoa.

Myös yksinelävät on otettava huomioon julkisten palveluiden suunnittelussa. Yksinasuvat ovat usein muita heikommassa taloudellisessa asemassa: heillä asumiskustannukset ovat keskimäärin henkeä kohden perheellisiä korkeammat, ja lisäksi yksinasuvien työllisyysaste on selkeästi alhaisempi.

Toimenpiteet:

Tuet:

- Lapsilisään tehdään riittävä tasokorotus ja se sidotaan indeksiin. Muutoinkin huolehditaan lapsiperheiden taloudellisesta kantokyvystä ja lapsiperhe-etuuksien ostovoiman säilymisestä kustannusten noustessa.
- Otetaan käyttöön erillinen 1 000 euron lisätuki (KD:n “vaunuraha”) niille perheille, joille syntyy vauva, taloudellisen tilanteen tukemiseksi ja mahdollistamaan perheen tarvitsemien palveluiden tai tarvikkeiden hankkiminen.
- Otetaan uudestaan käyttöön ansiotuloverotuksen lapsivähennys.
- Muutetaan opintotuen huoltajakorotus lapsikohtaiseksi.
- Korotetaan opiskelijaperheiden vuositulorajoja ja opintotuen tulorajoja pysyvästi.
- Perheille omaishoidontuki mahdollistaa muun muassa kehitysvammaisen lapsen hoidon kotona. Yhtenäistetään omaishoitajien palkkiot ja niiden kriteerit koko maassa. Korotetaan omaishoidon tukea ja tehdään siitä verovapaa etuus. Lisätään omaishoitajien lakisääteisiä vapaapäiviä. Helpotetaan omaishoidon yhdistämistä työelämään esimerkiksi luomalla kannuste osa-aikatyöhön. Selvitetään omaishoitovapaan palkallisuus.
- Hyvitetään opintojen aikana vanhemmaksi tulevien opintolaina kokonaan 2 500 euroa ylittävältä osuudelta muutoin samoin ehdoin kuin nykyinen opintolainahyvitys. Hyvitys koskisi myös jo ennen lapsen saantia nostettua opintolainaa. (Jo nyt määräajassa valmistuva opiskelija palkitaan myöntämällä 40 % opintolainahyvitys 2 500 euron ylittävältä lainaosuudelta.)
- Luodaan joustoja eroperheiden etuuksiin.
- Pilotoidaan käyttöön Tanskan-mallin mukainen kurssi, jonka vanhemmat käyvät erotilanteessa.
- Seurataan perustarvikkeiden hintakehitystä ja tehdään sosiaalietuuksiin indeksikorotuksia tarvittaessa useammin.
- Kotitalousvähennyksen käyttöä laajennetaan koskemaan myös esimerkiksi fysioterapia- ja toimintaterapiayritysten sekä näihin verrattavien ammatinharjoittajien tuottamaan kuntoutuspalvelutyöhön.
- Ruokakorin hinnan nousua tuetaan esimerkiksi palauttamalla keliaakikoiden ruokavaliokorvaus sekä toteuttamalla hedelmä- ja vihannestuotteiden alv-alennus.
- Lapsiperheiden arjessa auto on lähes välttämätön. Ajoneuvoveron alennus lapsiperheille.

Päätöksenteko:

- Lapsiystävällisyyttä edistetään ottamalla maakunnissa ja kunnissa käyttöön lapsivaikutusten arviointi kaikessa lapsia koskevassa päätöksenteossa, ja siirrytään lapsibudjetointiin.
- Varmistetaan lapsistrategiatyön jatko.
- Sisällytetään lapsen edun ensisijaisuutta koskeva perusoikeussäännös perustuslakiin varmistaen näin samalla kattava lapsivaikutusarviointi.
- Turvataan pitkäjänteisellä tavalla kansalaisjärjestöjen valtionavustukset.
- Varmistetaan julkisen hallinnon ja kansalaisjärjestöjen hyvä yhteistyö ja vaalitaan järjestöjen autonomiaa ja toimintaedellytyksiä.

3. Perhepalvelut kuntoon

Paras tapa varmistaa lapsen hyvä arki on tukea perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen oikeuksien toteutumista on edistettävä johdonmukaisesti, ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten asemaa on parannettava.

Tarvitaan enemmän ennaltaehkäisevää tukea ja apua oikea-aikaisina matalankynnyksen peruspalveluina. Jo ensimmäiseen avunpyyntöön pitää pystyä vastaamaan viiveettä. Lapsen kuuluu saada kasvaa turvassa, leikkiä ja harrastaa ystävien kanssa. Lapsi tarvitsee aikuisten suojelua.

Perheiden ja kotien tukiverkostot ovat usein ohuita ja kouluterveydenhuollon, lääkäreiden sekä psykologien saatavuus on heikentynyt. Tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten on saatava nopeasti apua. Tarjolla on oltava monipuolisesti tukea: kotipalvelua, perhetyötä, vanhemmuuden tukea lapsen ja nuoren eri kasvuvaiheissa, tukea eroperheille, tukiperheitä ja -henkilöitä. Neuvoloiden ja perhekeskusten resursseja monipuoliseen ja yksilölliseen tukeen on tarpeen lisätä vanhemmuuden ja perhe-elämän erilaisissa haasteissa. Tärkeää on, että perheet voivat muodostaa hyvän ja kestävän asiakassuhteen neuvolaan.

Syrjäytymisen juuret ovat usein jo varhaisessa lapsuudessa, minkä vuoksi lasten ja nuorten syrjäytymisen vastaiseen ennaltaehkäisevään työhön tulee panostaa enemmän. Lastensuojelun asiakkaiden ja lastensuojeluilmoitusten määrä on myös kasvanut, eikä voimakkaasti kasvaneeseen palvelutarpeeseen kyetä riittävästi vastaamaan nykyisillä resursseilla. Puutteellisten resurssien vuoksi lapsia otetaan huostaan myös tilanteissa, joissa he ensisijaisesti olisivat esimerkiksi mielenterveyspalvelujen tai muunlaisen avun tarpeessa. Lapsen haastavan käyttäytymisen taustalta löytyy usein myös neuropsykiatrisia erityisvaikeuksia.

On järjetöntä säästää lasten ja perheiden hyvinvoinnista.

Alaikäisten väkivaltarikosten määrä on yli kaksinkertaistunut viiden vuoden sisällä. Rangaistuksilla on sijansa, mutta nuorten kohdalla on ensisijaisesti puututtava juurisyihin. Nuoret tarvitsevat huolenpitoa ja rajoja. Rikollisuuden vähentämiseksi kaivataan ennaltaehkäisevää työtä. Lastensuojelun keinovalikoimaa tulee pikaisesti kehittää niin, että rikolliseen ja väkivaltaiseen käytökseen voidaan tehokkaasti puuttua. Myös alle 15-vuotiaan nuoren on kyettävä ymmärtämään, että vääristä teoista tulee seuraamuksia. Nuorten rikoskierteen katkaisemiseksi on tärkeää nopeuttaa nuorten rikos- ja oikeusprosessia, mikä auttaa myös rikosten uhreja.

Yhä useampi nuori kärsii myös jostain mielenterveyden häiriöstä tai perheen vanhemmalla on hoitoa vaativa mielenterveys- tai päihdeongelma. Suomalainen terveyhdenhuolto ei riittävästi huomioi perheitä päihde- tai mielenterveyspalveluissa ja usein keskitytään vain yksilöön eikä huomioida muuta perhettä. Erityisesti lapset pitäisi näissä tilanteissa huomioida. KELA:n kustantamaan kuntoutuspsykoterapiaan pääseminen on vaikeaa, sillä kriteerit ovat tiukat ja alueellinen saatavuus vaihtelee. Tehokkaita, tutkimusnäyttöön perustuvia lyhytinterventioita ei ole riittävästi tarjolla julkisissa mielenterveyspalveluissa. Kuitenkin ajoissa saatu apu mielenterveyden häiriöihin säästää niin inhimillisiä kuin taloudellisiakin kustannuksia. Jos meillä on riittävästi perustason mielenterveyspalveluja, joihin pääsee jonottamatta, ei raskaiden erikoistason palvelujen tarve välttämättä kasva yhtä suureksi.

Toimenpiteet:

Neuvola ja tukipalvelut:

- Kehitetään neuvolatoimintaa perhekeskusmallilla. Perhekeskuksista tehdään aidosti ja laajasti perheiden tarpeisiin vastaavia lähipalveluita.
- Lapsiperheitä autetaan tarjoamalla varhaista, ennaltaehkäisevää tukea matalalla kynnyksellä lähipalveluina.
- Vahvistetaan lapsiperheiden kotipalveluiden saatavuutta esimerkiksi palveluseteleillä.
- Turvataan tarvelähtöiset palvelut lapsille, joilla on neurokirjon erityispiirteitä, sekä heidän perheilleen.
- Tehdään tarvittavat korjaukset uudistettuun vammaispalvelulakiin.
- Varmistetaan vammaisille lapsille ja heidän perheilleen tarvelähtöiset palvelut ja vammaispalvelulain toimeenpanolle riittävät resurssit.
- Palvelujen painopistettä siirretään ennaltaehkäisevään suuntaan ja karsitaan palveluiden päällekkäisyyttä.
- Lisätään vanhemmuuden tukea sekä mahdollistetaan perheille yhteisöllistä toimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.
- Edistetään parisuhteen tukipalveluiden saatavuutta esimerkiksi hyödyntämällä palveluseteliä.
- Varhaisen avun takaamiseksi lasten, nuorten ja perheiden perustason sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuutta ja nopeaa lääkäriin pääsyä on vahvistettava, riippumatta siitä, onko perheellä sairaskuluvakuutusta lapselle.
- Panostetaan etsivään nuorisotyöhön sekä työpajatoimintaan nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.
- Lapsille ja nuorille annetaan kehitys- ja kasvurauha. Mahdollisuutta vaihtaa sukupuolta ei laajenneta alaikäisiin, vaan sen sijaan sukupuolidysforiasta kärsiville lapsille ja nuorille mahdollistetaan monipuolista ja moniammatillista tukea ja apua sukupuolidysforian hoitoon ja sen perustavanlaatuisten syiden selvittämiseen.

Mielenterveys:

- Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita tarjotaan kattavasti matalalla kynnyksellä ja lähipalveluina.
- Kelan korvaaman kuntoutuspsykoterapian rinnalle tarvitaan julkisessa perusterveydenhuollossa mahdollisuus varhaiseen lyhytterapiaan sekä muihin psykososiaalisiin lyhytinterventioihin. Edistetään myös erilaisia ja hyviksi todettuja ryhmäterapia muotoja.
- Terapiatakuun esittämässä mallissa lyhytpsykoterapiaa ja muita psykososiaalisia lyhytinterventioita olisi tarjolla kaikille ikäluokille, kaikissa mielenterveyden ongelmissa ja joka puolella maatamme.
- Koulupsykologien ja -kuraattoreiden sekä -terveydenhoitajien ja -lääkäreiden riittävästä määrästä on huolehdittava.
- Lasten- ja nuorisopsykiatrian resurssit turvataan.

Lastensuojelu:

- Toteutetaan lastensuojelun kokonaisuudistus huomioiden lastensuojelulain lisäksi muun muassa sosiaalihuoltolaki, mielenterveys- ja päihde ja terveydenhuollon lainsäädäntö sekä hallintolaki.
- Lastensuojeluun koulutetaan ja palkataan lisää henkilökuntaa ja turvataan riittävät resurssit.
- Sijaishuollon valvonta- ja ohjausjärjestelmää vahvistetaan luomalla sekä valtakunnallinen rekisteri sijaishuollon toimijoista että laatukriteerit palveluille.
- Vahvistetaan lastensuojelun ja mielenterveyspalvelujen yhteistyötä.

Muut:

- Lasten harrastamisen tukea kehitetään kokonaisuutena ja lapsilähtöisesti. Harrastamisen Suomen mallin toimintaa, tuloksia ja riittävyyttä seurataan, harrastustukea sosiaalisin perustein antavia järjestöjä tuetaan tässä tehtävässä ja lisäksi kulttuuri- ja taideharrastukset otetaan vahvemmin osaksi mallia.
- Nuorten hyvinvointiin liittyvät asiat kootaan ja johdetaan vastuuministeriöstä ja huolehditaan nuorten riittävästä tuesta opintojen kautta työelämään eli ns. tulevaisuustakuun toteutumisesta.
- Torjutaan lasten yksinäisyyttä, lapsuuden lyhentämistä ja lasten kehitystä hajottavia vaikutteita.
- Parannetaan ennaltaehkäisevää päihdetyötä sekä päihderiippuvaisten hoitoon pääsyä.
- Päivitetään maamme huumestrategiaa ottaen huomioon huumeiden ja päihteiden sekakäytön voimakas lisääntyminen etenkin nuorten keskuudessa.
- Puututaan tehokkaammin lasten- ja nuorten rikollisuuteen.

4. Joustoa ja valinnanvapautta hoitoratkaisuihin

Perhepoliittiset ratkaisut on tehtävä ensisijaisesti lapsen edun näkökulmasta. Lastenhoidon ratkaisujen pitää saada olla perheen omia päätöksiä. Yhteiskunnan on tarjottava vaihtoehtoja ja tuettava eri hoitomuotoja tasavertaisemmin. Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -velvollisuus, jota yhteiskunnan on toimillaan tuettava.

On järjetöntä olettaa, etteivät perheet osaisi itse päättää omaan elämäntilanteeseen parasta ratkaisua lasten hoidolle.

Kotihoidon pitää saada olla todellinen vaihtoehto pienimmille lapsille. Kotihoidontuki kuntalisineen on säilytettävä. Samoin on oltava tietoa kotihoidontuen ja muiden vaihtoehtojen mahdollisuuksista, esimerkiksi yksityisenhoidontuen hyödyntämisestä kotihoidossa.

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai avoimena varhaiskasvatustoimintana kuten esimerkiksi kerho- ja leikkitoimintana. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen, ja siinä nähdään jokainen lapsi ainutlaatuisena ja arvokkaana. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi juuri sellaisena kuin hän on. Lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen.

Varhaiskasvatuksen laatua nostamalla nousee myös työn arvostus. Varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttaa olennaisesti myös työntekijöiden pysyvyys, mutta tällä hetkellä alan huono palkkaus on kuitenkin omiaan lisäämään vaihtuvuutta työntekijöiden joukossa. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten palkkatasoa pitää parantaa kilpailukykyiselle sekä työtä ja sen vaatimaa koulutusta arvostavalle tasolle. Nykyistä pienempi lapsimäärä kasvattajaa kohti turvaa parhaiten varhaiskasvatuksen laadun ja turvallisuuden. Varhaiskasvatuksen työntekijäpula vaikuttaa myös naisten työllisyyteen sitä alentavasti. Yhä useampi äiti valitsee kotihoidon varmistaakseen lapselleen hyvän hoidon, mikäli varhaiskasvatuksen laatuun ei voi luottaa.

On järjetöntä laittaa lapset päiväkoteihin, joissa ei ole riittävästi henkilökuntaa.

Lapset ovat tarpeineen erilaisia, joten pitää olla vaihtoehtoisia tapoja kohdentaa lapsen tarvitsema tuki. Kehityksen ja oppimisen tuki kuuluvat kaikille sitä tarvitseville lapsille riippumatta kotikunnasta, kaupungista tai kaupunginosasta. Oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo tuen kohdentamisessa on tärkeää. Kristillinen etiikka ja kestävä arvoperusta tarjoavat parhaan perustan niin varhaiskasvatukselle kuin perusopetuksellekin. Perheen vakaumuksen ja arvopohjan kunnioittaminen niin opetuksen sisällöissä kuin käytännön järjestelyissäkin on tärkeää, kuten on myös seurakuntien ja päiväkotien yhteistyö.

Toimenpiteet:

- Lisätään valinnanmahdollisuuksia kehittämällä kotihoidon tukea ja tukemalla eri hoitomuotoja tasapuolisesti. Säilytetään kotihoidontuen kuntalisä.
- Lisätään tietoa erilaisista kotihoitovaihtoehdoista esimerkiksi yksityisenhoidon tuen tai osittaisen hoitorahan avulla. Laaditaan (toimijana esimerkiksi Kela) erilaisia mallivaihtoehtoja monipuolisten hoitoratkaisujen lisäämiseksi sekä mahdollistaen aiempaa paremmin molempien vanhempien osallistumisen päivittäiseen hoitoon.
- Otetaan käyttöön ansiosidonnaisten vanhempainpäivärahojen jälkeen lapsikohtainen hoitoraha/palveluseteli, jota voi käyttää perheen valitsemaan hoitopalveluun.
- Varhaiskasvatuksen laatua parannetaan lisäämällä päivähoitoon henkilökuntaa. Tämä hoidetaan alentamalla hoitajakohtaisia lapsimääriä, poistamalla väliaikaispoikkeamat lainsäädännöstä ja kouluttamalla lisää varhaiskasvatuksen opettajia.
- Varmistetaan oppimisen tuen riittävät resurssit.
- Varhaiskasvatuksen työntekijöiden palkkaus on korjattava.
- Kasvatus- ja sosiaalialojen vetovoimaa ja henkilöstön työhyvinvointia vahvistetaan muiden muassa osallistamalla henkilöstöä oman työnsä kehittämiseen sekä uudistamalla johtamis- ja palkitsemiskäytäntöjä.
- Suhtaudumme myönteisesti maksuttoman esiopetuksen varhentamiseen 5-vuotiaille vapaaehtoisena.
- Lisätään varhaiskasvatuksessa sosiaali- ja perhetyön osaamista.
- Lisätään moniammatillista osaamista varhaiskasvatuksessa.
- Osaksi varhaiskasvatuksen henkilökuntaa pitää palkata kaupunki/kuntatasoisesti psykiatrisia sairaanhoitajia, jotka toimivat tarpeen mukaisesti eri varhaiskasvatuksen yksiköissä konsultatiivisena tukena henkilöstölle.
- Vahvistetaan huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa.

5. Koulu kodin tukena kasvatuksessa

Lasten kasvatusvastuu on perheillä, mitä niin varhaiskasvatus kuin koulukin tukevat – ei toisin päin. Laadukas ja tasa-arvoinen perusopetus on aina ollut suomalaisen yhteiskunnan perusta. Perusopetus on yleissivistävää ja sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Suomalainen perusopetus ei ole viime vuosina ollut enää entisellään. Lasten ja perheiden pahoinvointi on lisääntynyt. Koulutuksesta ja opetuksesta on leikattu vuosi toisensa jälkeen ja oppilaiden eriarvoistuminen on lisääntynyt. Oikea-aikaista apua ja tukea ei ole riittävästi tarjolla, eikä opetuksen alueellinen tasa-arvoisuus toteudu.

On järjetöntä rasittaa opettajia jatkuvilla kehittämishankkeilla.

Inkluusio on suurelta osin epäonnistunut riittämättömien resurssien vuoksi. Myös oppilaiden sosioekonomisen taustan vaikutus oppimistuloksiin on vahvistunut Suomessa. Köyhyys ja pahoinvointi heijastuvat myöhemmin lasten ja nuorten koulutusvalintoihin ja mahdolliseen syrjäytymiskehitykseen. Sukupuolten välinen osaamisero tulee näkyviin suoritustasojen tarkastelussa. Tähän kehitykseen on puututtava!

Yksityiskoulujen toimintaedellytyksiä on parannettava. Suomi on pudonnut toiselta sijalta sijalle 16. sijalle peruskoulutuksen vapaassa valinnassa. YK:n virallinen yhteistyöjärjestö OIDEL tulkitsee koulutuksen vapauden toteutuvan vasta, kun vanhemmat voivat valita lapsilleen oman vakaumuksen mukaisen koulutuksen ja yhteiskunta vastaa kustannuksista samoilla periaatteilla kaikissa kouluissa.

Kaikille nuorille on löydyttävä polku työelämään perusopetuksen jälkeen. Toisen asteen koulutus voi toteutua ammattikoulussa, lukiossa tai oppisopimuskoulutuksena.

On järjetöntä jättää erityistä tukea vaativat oppilaat vaille tukea.

Koululaisten digiosaamista on vahvistettava, kun oppilailla on siihen valmiudet. Digitaitojen opettaminen ei saa heikentää perustaitojen oppimista eikä korvata käsillä tekemisen taitoa. Vastaavasti kännyköiden käytön vähentämisellä koulupäivän aikana voitaisiin lisätä oppilaiden keskittymiskykyä opiskeluun sekä lisätä sosiaalista kanssakäymistä koulupäivien aikana.

Toimenpiteet:

- Perusopetuksen rahoitus nostetaan pohjoismaiselle tasolle.
- Vahvistetaan oppimisen ja koulunkäynnin tukea selkeällä lainsäädännöllä ja riittävillä resursseilla.
- Kavennetaan ja ennaltaehkäistään asuinalueesta ja perhe- tai sosioekonomisesta taustasta johtuvia oppimiseroja riittävällä tuella.
- Turvataan riittävän pienet ryhmäkoot perusopetuksessa.
- Lisätään kodin ja koulun yhteistyötä ja kehitetään uusia toimintatapoja avoimeen ja aktiiviseen vuorovaikutukseen. Yhteistyön kautta myös peruskoulun ja koulutuksen merkityksellisyys välittyy kaikille perheille.
- Vahvistetaan oppilas- ja opiskelijahuollon palveluita ja turvataan palvelujen saatavuus lain edellyttämällä tavalla. Tuetaan koulujen ja oppilaitosten yhteisöllisiä toimintatapoja ja tarjotaan lapsille ja nuorille kynnyksetöntä tukea arjen ympäristöissä. Oppilashuolto saatetaan opiskelijahuollon tasolle mielenterveyspalvelujen osalta. Kasvatuspsykologien ja oppimistieteiden koulutusohjelmasta valmistuvien osaaminen voidaan vahvistaa osaksi kouluissa tapahtuvaa lasten ja nuorten mielenterveyden tukemista.
- Kotimaisen kielen oppiminen on varmistettava säätämällä perusopetukseen valmistava opetus subjektiiviseksi oikeudeksi. Kotimaisen kielen S2-opetusta on lisättävä kaikilla koulutusasteilla.
- Vahvistetaan lasten ja nuorten koulupäivän jälkeen tapahtuvaa harrastustoimintaa eli niin sanottua harrastamisen Suomen mallia. Varmistetaan jokaiselle lapselle mielekäs ja maksuton liikuntaharrastus.
- Lapsia ja nuoria koskevassa lainsäädännössä ja opetussuunnitelmissa tehdään selkeä ero sukupuolen, sukupuoliidentiteetin ja sukupuolen ilmaisun välillä.
- Digiosaamisen vahvistamiseksi tarvitaan oppimisen digistrategia.
- Pidetään kiinni lasten ja nuorten taiteen ja musiikin perusopetuksen resursseista.
- Kehitetään kulttuurilähete- ja liikuntareseptimalleja ja laajennetaan ne koko maahan.
- Vahvistetaan liikunnan ja urheilun rahoitusta ja rakenteita.
- Yhdenmukaistetaan kotikuntakorvaus täysimääräisenä myös yksityiskouluille.
- Panostetaan toisella asteella perusrahoituksen vahvistamiseen. Lähiopetuksen osuutta lisätään toisen asteen koulutuksessa.
- Varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmääriä on kasvatettava tarvetta vastaavaksi.
- Vapaan sivistystyön rahoitus, hyvä saavutettavuus sekä opettajien osaaminen turvataan koko maassa.
- Tehostetaan maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten koulunkäynnin tukea.
- Opettajille mahdollistetaan keskittyminen opettamistyöhön, eikä jatkuvasti kuormiteta opetussuunnitelmaa ylimääräisellä paperityöllä ja muilla byrokratiaa lisäävillä velvoitteilla.
- Kännykkäkielto oppitunneille sekä mahdollisuuksien mukaan kännykän käytön rajaaminen muuten koulupäivän aikana.

6. Perheystävälliset työmarkkinat ja toimeentuloa työnteosta

Hyvinvoiva perhe lisää työkykyä. Perhepolitiikka on keino rakentaa Suomesta kilpailukykyinen. Lapsia ja lasten saamista pitää arvostaa myös työpaikoilla. Näemme lasten kanssa kotona vietetyn ajan tärkeänä työkokemuksena, jonka pitäisi näkyä positiivisesti myös palkkauksessa ja urakehityksessä. Työelämään tarvitaan joustoja, jotka mahdollistavat työn ja perheen paremman yhteensovittamisen.

Työllisyyden tukemiseksi tarvitaan laajasti erilaisia toimia, jotka vaikuttavat työllisyyteen niin työllistämiskynnystä madaltamalla, kysyntää kasvattamalla, kannustinloukkuja purkamalla ja vastaamalla työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamattomuuteen. Etätyöt, vuokratyö, työelämän pirstaleisuus ja alustatalous ovat tulleet jäädäkseen. Vaikka pysyvät kokoaikaiset työsuhteet ovat useimmille paras vaihtoehto, tarvitaan työelämään joustavuutta ja räätälöityjä ratkaisuja elämäntilanteen sitä vaatiessa, esimerkiksi lapsiperheiden vanhemmille ja omaishoitajille.

On järjetöntä, jos ei ole varaa käydä töissä.

Työvoiman saatavuuden vähentyessä on etulyöntiasema sellaisilla työnantajilla, jotka joustavat perheiden tarpeiden mukaan esimerkiksi työaikojen ja vapaiden järjestelyn osalta. Vanhemmuudesta aiheutuvien kustannusten kompensoiminen työnantajille nostaisi lasten arvostusta työpaikoilla ja poistaisi nuorten naisten työllistymisen esteitä.

Sosiaali- ja eläketurvaa on uudistettava vastaamaan työelämän muutoksiin. Sosiaaliturvajärjestelmää on kehitettävä siten, että työn vastaanottaminen on joka tilanteessa kannattavaa. KD kannattaa sosiaaliturvan säilyttämistä syyperustaisena ja vastikkeellisena. Sosiaaliturvauudistuksella on tavoiteltava lapsiperheköyhyyden ja ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisyä.

On järjetöntä ylläpitää kannustinloukkuja.

Toimenpiteet:

Erityisesti lapsiperheitä koskevat toimet:

- Uudistetaan vanhemmuuden kustannusten jako tasapuoliseksi työnantajille vakuutuspohjalta, johon yhteiskunta ja työmarkkinat osallistuvat, jotta kustannukset eivät valtaosin jää äidin työnantajalle. Ruotsin-mallissa työnantaja ei maksa palkkaa työntekijälle vanhempainvapaan ajalta, vaan toimentulo turvataan vanhempainvakuutusjärjestelmästä maksettavalla vanhempainrahalla.
- Lapsiperheiden työllisyysastetta nostetaan siirtymällä kannustavaan perusturvaan. Malli tekee työnteosta kannattavampaa vastaanottaa ja vähentää byrokratian tuomia ongelmia. Sosiaaliturvan uudistamisella ehkäistään ylisukupolvista syrjäytymistä ja lapsiperheköyhyyttä.
- Vanhempien mahdollisuuksia siirtyä tuettuun osa-aikatyöhön on parannettava.
- Etätyöskentelyä tulee edistää niissä työtehtävissä, joissa se on teknisesti mahdollista.
- Tilapäisessä hoitovapaassa lapsen ikäraja pitää nostaa 12 vuoteen. Kehitysvammaisen kohdalla oikeus tilapäiseen hoitovapaaseen pitää ulottaa 18 ikävuoteen saakka.
- Lisätään joustoja työn ja perheen yhteensovittamiseksi esimerkiksi työaikapankeilla sekä lisäämällä tietoa muiden muassa osittaisesta hoitovapaasta ja lyhennetystä työajasta.
- Puretaan sosiaaliturvan kannustinloukut: korotetaan työttömyysturvan ja ulosoton suojaosia sekä poistetaan alaikäisten lasten tulojen vaikutus vanhempien toimeentulotukeen.
- Maahanmuuttajien aiempi koulutus ja osaaminen on hyödynnettävä nykyistä paremmin: on tuettava tietojen ja taitojen päivittämistä suomalaiseen työelämään soveltuviksi.

KD:n yleiset toimet työllisyyden edistämiseksi:

- Ansiosidonnaisen porrastuksella vauhtia työllistymiseen. Ansioturva on ulotettava kaikille työikäisille.
- Sosiaaliturvauudistuksessa on huolehdittava siitä, että työn vastaanottaminen on aina kannattavampaa kuin työttömyys.
- Kevennetään työn verotusta painottaen kevennykset pieni- ja keskituloisiin.
- Panostetaan koulutukseen ja TKI-toimintaan.
- Osatyökykyiset paremmin mukaan työelämään.
- Palkkatukimallia ja kuntouttavaa työtoimintaa on edelleen kehitettävä.
- Työmarkkinoille joustavuutta.
- Kehitetään työvoimapalveluita toimenpiteiden vaikuttavuuden parantamisseksi.
- Korotetaan työttömyysturvan suojaosa pysyvästi työnteon kannustamiseksi ja kannustamiseksi ottaa lyhytaikaisia työsuhteita vastaan.
- Otetaan käyttöön työmarkkinatuen kielilisä, joka kannustaa kielen oppimiseen ja palkitsee siitä.
- Kehitetään työperäistä maahanmuuttoa ja myönnetään ulkomaalaisille opiskelijoille työluvat ja panostusta kieliopintoihin.
- Kehitetään yrittäjätili pienyrittäjien avuksi.
- Kannustetaan mahdollisuutta työelämään palaamiseen porrastamalla ansiosidonnainen työttömyysturva ja ulotetaan se kaikille.

7. Sukupolvien Suomi

Ikäystävällisessä Suomessa ikääntynyt väestö viihtyy, osallistuu ja saa tarvitsemansa avun – ja jokaista seniorikansalaista kunnioitetaan. On kunniatehtävämme huolehtia hyvin heistä, jotka ovat isänmaatamme rakentaneet. Lähimmäisyhteiskunnassa ihmisen toimintakyky ei määritä ihmisarvoa, vaan jokainen on iästään ja toimintakyvystään riippumatta tärkeä yhteiskunnan jäsen ja korvaamaton läheisilleen.

Ikääntyneet ovat yhteiskunnan voimavara. Yhteiskunnallista ilmapiiriä ja asenteita pitää muuttaa. Ikäsyrjintää työelämässä on torjuttava ja edistettävä ikääntyvien työntekijöiden palkkaamista. Kasvava senioriväestö luo palvelukysyntää ja yritysmahdollisuuksia.

On järjetöntä leikata omaishoidon tuesta ja tukipalveluista.

Ikäystävällisessä Suomessa panostetaan sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen. Korostamme isovanhempien roolia lastenlasten hoivassa ja kasvatuksessa. Haastamme jokaisen torjumaan yksinäisyyttä. Jokainen perhe tarvitsee ympärilleen tukiverkoston. Siihen voi kuulua niin sukulaisia ja ystäviä kuin naapureitakin. Aiempien vuosikymmenten tapaisia useamman sukupolven muodostamia perheitä ei enää juuri ole. Kuitenkin isovanhemmat ovat voimavara paitsi huolenpidon tarjoajina myös oman elämänkokemuksensa, arvojen, tietojen ja taitojen siirtäjinä. Lapsenlapset liittyvät heidän kauttaan sukupolvien ketjuun ja saavat hyviksi koettuja aineksia oman arvopohjansa ja identiteettinsä rakentamiseen.

Mikäli isovanhempia ei enää ole, välimatka on pitkä tai yhteys on jostain syystä katkennut, tulisi lapsille luoda mahdollisuuksia vara- tai kummi-isovanhempiin. Myös yhteisöllistä isovanhemmuutta on edistettävä. Sitä edustavat esimerkiksi koulujen tai päiväkotien kummivaarit ja -mummit.

On järjetöntä, jos Suomessa pitää pelätä ikääntymistä.

Toimenpiteet:

- Edistetään isovanhempien mahdollisuuksia tukea perheen ja työelämän yhdistämistä muun muassa lisäämällä tietoa erilaisista hoitovaihtoehdoista kotihoidontuen tai yksityisenhoidon tuen avulla.
- Tavoitteena on kitkeä ikään perustuvaa syrjintä yhteiskunnan rakenteista ja lisätä ikäihmisten osallistamista heitä koskevien asioiden, tuotteiden, palveluiden ja päätösten valmisteluun. Arvostus ja osallisuus yhteiskunnassa edistävät ikääntyneiden toimintakykyä ja hyvinvointia. Ikäihmisten osallistaminen on ennen kaikkea voimavara suomalaiselle yhteiskunnalle. Ikäihmisiä koskevan YK:n ihmisoikeussopimuksen syntyminen on osana Suomen ulkopoliittisia tavoitteita.
- Eläkeläisten työntekoa voidaan joustavasti helpottaa keventämällä työn verotusta. Vastaavasti korotetaan eläketulovähennystä ja työssäkäyvien eläkeläisten työtulovähennystä. Tarvitaan uusia kannustimia ikääntyneille työssäkäyville.
- Korotetaan kansaneläkettä ja takuueläkettä sekä eläketulovähennystä. Eläkeläisten tilapäisen tai osa-aikaisen työn verotusta kevennetään.
- Varmistetaan eläkkeiden ostovoima ja eläkeläisten tulotason säilyminen oikeudenmukaisena.
- Vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytykset on turvattava osoittamalla riittävät varat valtion budjetista ja tukemalla järjestöissä syntyneitä sosiaalisia innovaatioita.
- Kehitetään arkiliikuntaa varmistamalla hyvät edellytykset kävelylle, pyöräilylle ja ulkoilulle kaiken ikäisille ja kuntoisille, myös erityisryhmille.
- Madalletaan kaikkien arvonlisäveron piirissä olevien liikuntapalveluiden arvonlisävero alempaan verokantaan (10 %).
- Torjutaan digisyrjäytyneisyyttä ja tarjotaan ikääntyville matalan kynnyksen IT-koulutus-, neuvonta- ja tukipalveluja.
- Asiakasmaksulailla on huolehdittava hyvinvointialueiden palveluiden hintakattojen kohtuullisuudesta pienituloisten ikäihmisten palveluiden varmistamiseksi.
- Tarjotaan ikäihmisille omia neuvolapalveluja ja kehitetään etsivää vanhustyötä.
- Pilotoidaan kokeilu asunto-osuuskuntamallista, joka sopisi erityisesti ikäihmisille ja muille ryhmille, joilla on palveluihin ja yhteisöllisyyteen liittyviä tarpeita, ja jotka epätodennäköisesti tulevat asunnon omistajiksi. Lisätään myös perhehoitoa ja muita yhteisöllisiä asumismuotoja.
- Huolehditaan ikäihmisten palvelukyydeistä ja parannetaan kela-kyytijärjestelmää.
- Otetaan vanhushoivassa käyttöön neljän takuun malli: ulkoilutakuu, ruokailutakuu, hygieniatakuu ja yhteisötakuu.
- Otetaan käyttöön palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kansallinen laatusuositus kaikissa saattohoitoa tarjoavissa yksiköissä.
- Ikääntyvien ihmisten äänen pitää kuulua yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.
- Ikääntyneiden palveluissa on korostettava terveyden edistämistä. Ikääntyneille tarkoitettuja lähiliikuntapalveluja on lisättävä ja tarjottava mahdollisuuksia etenkin lihaskuntoharjoitteluun.
- Painotusta on siirretty laitoshoidosta kotihoitoon, jonka piirissä on yhä enemmän apua tarvitsevia. Kotiin tuotavien palveluiden määrää ja laatua on parannettava sekä henkilökuntaa lisättävä.
- Kodinomaisia ympärivuorokautisen hoivan ja tehostetun palveluasumisen paikkoja on oltava tarvetta vastaavasti ja niissä riittävästi henkilökuntaa. Ikäihmisen oikeus pysyvään asumiseen puolisonsa kanssa pitää turvata myös palveluasumisessa.
- On huolehdittava riittävästä geriatrian osaamisesta terveydenhuollossa. Vanhuspalveluissa otetaan käyttöön kuntouttava työote. Kuntoutuksen 65 vuoden epäoikeudenmukainen raja on poistettava.
- Vanhuspalveluissa on otettava käyttöön laaja ja joustava palvelusetelijärjestelmä, jonka avulla ikäihminen voi nykyistä paremmin hankkia palveluja.
- Ikääntyneiden palvelujen saanti on turvattava jokaiselle tuloista riippumatta.
- Otetaan lääke-, matka- ja palvelumaksujen omavastuiden yhteinen maksukatto käyttöön. Ulotetaan maksukatto myös sosiaalipalvelujen omavastuiden puolelle. Jaksotus tarvitaan useampaan osaan vuodessa.
- Palveluasumisen maksujen on oltava kohtuullisia. Lisäksi tarvitaan myös valtakunnalliset maksusäännöt ja ohjeet, joilla kansalaisten eriarvoisuutta voidaan vähentää.
- Ikävaikutusten arviointi otetaan kiinteäksi osaksi julkisen hallinnon suunnittelua sekä palveluiden toteuttamista ja rakentamista.
- Yhtenäistetään omaishoitajien palkkiot ja niiden kriteerit koko maassa. Korotetaan omaishoidon tukea ja tehdään siitä verovapaa etuus.
- Lisätään omaishoitajien lakisääteisiä vapaapäiviä. Helpotetaan omaishoidon yhdistämistä työelämään esimerkiksi luomalla kannuste osa-aikatyöhön. Selvitetään omaishoitovapaan palkallisuus.
- Osittaisen hoitovapaan mahdollisuus tulee laajentaa myös omaishoitotilanteisiin ja taata näin omaiselle oikeus järjestää työ paremmin omaishoitoon sopivaksi.
- Työntekijälle on tällä hetkellä oikeus saada viisi palkatonta työpäivää omaishoitovapaata vuodessa. Omaishoitovapaa pitää kuitenkin muuttaa kela-korvattavaksi ja korvaustasoksi 80 % Ruotsin mallin mukaisesti.